

Меруерт Мәсәлімқызының 6D030300 - «Құқық қорғау қызметі» мамандығы бойынша философия докторы (PhD) дәрежесін алу үшін дайындаған «Қылмыстық жазаны жеңілдету институты: теориялық және тәжірибелік мәселелері» тақырыбындағы диссертациялық жұмысына ресми рецензенттің жазбаша пікірі

Р/Н №	Критерийлер	Критерийлер сәйкестігі	Ресми рецензенттің ұстанымы
1	Диссертация тақырыбының (бекіту күніне) ғылымның даму бағыттарына және/немесе мемлекеттік бағдарламаларға сәйкес болуы:	<p>1.1 Ғылымның даму бағыттарына және/немесе мемлекеттік бағдарламаларға сәйкестігі:</p> <p>1) Диссертация мемлекет бюджетінен қаржыландырылатын жобаның немесе нысаналы бағдарламаның аясында орындалған (жобаның немесе бағдарламаның атауы мен нөмірі):</p> <p>Қылмыстылықпен күресте мемлекетпен көптеген ұйымдастырушылық шараларын іске асырылуының маңыздылығы жайлы стратегиялық нормативтік құжаттарда, сол сияқты ҚР Президентінің 2009 жылғы 24 тамыздағы Жарлығымен бекітілген 2010 жылдан 2020 жылға дейінгі кезеңге арналған құқықтық саясат тұжырымдамасында бірнеше рет айтылып келген.</p> <p>2) Диссертация басқа мемлекеттік бағдарлама аясында орындалған (бағдарламаның атауы):</p> <p>- Бүгінде қылмыстық саясат Қазақстан Республикасы Президентінің 2021 жылғы 15 қазандағы № 674 Жарлығымен бекітілген Қазақстан Республикасының 2030 жылға дейінгі құқықтық саясат тұжырымдамасымен қарастырылады.</p>	<p>1) Диссертациялық жұмыс жазаны жеңілдету процесін қылмыстық-құқықтық реттеудің теориялық және кейбір практикалық проблемаларын шешу жолымен сот өндірісі қызметін жетілдіруді қамтамасыз ету саласында Қазақстан Республикасының көрсетілген бағдарламалық құжаттарында баяндалған мемлекеттік саясаттың негізгі басымдықтарына сәйкес орындалған болып есептеледі.</p> <p>Қорғауға енгізілген қорытындылар мен ұсыныстар қылмыстық жазаны жеңілдету саласындағы ғылымның негізгі бағыттарына сәйкес келеді.</p> <p>2) Диссертацияның мазмұны мен тұжырымдары қылмыстық жазаны жеңілдету саласындағы сот қызметін жетілдіру мәселелерімен байланысты Қазақстан Республикасының құқықтық саясатын іске асырудың негізгі бағыттарына сәйкес келеді.</p>
2	Ғылымға маңыздылығы	Жұмыс ғылымға елеулі үлесін қосады/қоспайды, ал оның маңыздылығы ашылған/ашылмаған	Осы зерттеу жазаны жеңілдету институтымен байланысты қылмыстық құқық ғылымының дамуына елеулі үлес қосады. Жазаны жеңілдетумен байланысты тұжырымдамалық ережелер соңғы жылдары қылмыстық құқық ғылымында, сондай-ақ сот тәжірибесіндегі

3	Өзі жазу принципі	<p>Өзі жазу деңгейі:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) жоғары; 2) орташа; 3) төмен; 4) өзі жазбаған 	<p>белгіленген олқылықтардың бірін толтырады.</p> <p>Диссертация жоғары деңгейде орындалған. Қазіргі кезеңде, атап айтсақ 2015 жылғы қолданыстағы ҚР ҚК бойынша Қазақстан Республикасында жазаны жеңілдету мәселесіне арнайы монографиялық зерттеу жүргізілмегені осындай тұжырымның дәлелі болып табылады. Диссертациядағы тұжырымдар мен ұсыныстар қылмыстық құқық ғалымында бұрын дайындалған монографиялық еңбектерде қаралмаған. Диссертанттық жазу тілі жатық, жеңіл, түсінікті болғандықтан, диссертациялық жұмыс оқырманына өте жақсы әсер қалдырады.</p>
4	Ішкі бірлік принципі	<p>4.1 Диссертация өзектілігінің негіздемесі:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) негізделген; 2) жартылай негізделген; 3) негізделмеген <p>4.2 Диссертация мазмұны диссертация тақырыбын айқындау деңгейі:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) айқындайды; 2) жартылай айқындайды; 3) айқындамайды <p>4.3 Мақсаты мен міндеттері диссертация тақырыбына сәйкес келеді:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) сәйкес келеді; 2) жартылай сәйкес келеді; 3) сәйкес келмейді 	<p>Диссертацияның өзектілігі жазаны жеңілдетуге қатысты практикада туындайтын проблемаларды шешу қажеттілігімен негізделген.</p> <p>Диссертацияның мазмұны диссертациялық зерттеу тақырыбын ашады және атауына сәйкес келеді.</p> <p>Мақсаты мен міндеттері диссертация тақырыбына сәйкес келеді. Диссертацияның құрылымы зерттеудің негізгі мақсаттары мен міндеттеріне қол жеткізу бағытындағы ішкі бірлігінің барлығымен сипатталады. Қойылған зерттеу мақсаты негізінде ғылымда және іс-тәжірибеде орын алатын жазаны жеңілдету проблемаларын анықтауға мүмкіндік беретін міндеттер тиісінше</p>

			тұжырымдалған.
		4.4 Диссертацияның барлық бөлімдері мен құрылысы логикалық байланысқан: 1) толық байланысқан; 2) жартылай байланысқан; 3) байланыс жоқ	Жұмыс мазмұндық және құрылымдық деңгейі бойынша негізгі талаптарға сай. Зерттеу жұмысының әрбір бөлімі мен бөлімшелер өзара тығыз байланысқандықтан, зерттеу барысындағы қорытындылар мен тұжырымдар ішкі бірлікте толық сабақтасқан.
		4.5 Автор ұсынған жаңа шешімдер (қағидаттар, әдістер) дәлелденіп, бұрыннан белгілі шешімдермен салыстырылып бағаланған: 1) сыни талдау бар; 2) талдау жартылай жүргізілген; 3) талдау өз пікірін емес, басқа авторлардың сілтемелеріне негізделген	Диссертациялық зерттеудің мазмұнында қылмыстық жазаны жеңілдету саласындағы жаңа тұжырымдардың жеткілікті саны негізделген. Автор ұсынған жаңа шешімдер (қағидаттар, әдістер) шетелдік және отандық заңнамаларды, ғалымдардың ой-пікірлерін сыни тұрғыдан талдау жолымен бағаланған.
5	Ғылыми жаңашылдық принципі	5.1 Ғылыми нәтижелер мен қағидаттар жаңа болып табыла ма? 1) толығымен жаңа; 2) жартылай жаңа (25-75% жаңа болып табылады); 3) жаңа емес (25% кем жаңа болып табылады)	Диссертациядағы нәтижелер мен қағидаттар жаңа болып табылады. Ізденуші жазаны жеңілдетуге қатысты ғалымдар ұсынған ғылыми тұжырымдарды қайталамады, кейбір нәтижелер мен қағидаттарға жаңа өң беріп, басқа бағытта зерттеп, толықтырады.
		5.2 Диссертацияның қорытындылары жаңа болып табыла ма? 1) толығымен жаңа; 2) жартылай жаңа (25-75% жаңа болып табылады); 3) жаңа емес (25% кем жаңа болып табылады)	Диссертацияда қылмыстық құқық бұзушылық туралы істер бойынша соттың қылмыстық жазаны жеңілдетуін қамтамасыз ету және бұл шараларды қолданудың кейбір мәселелері қарастырылды. Олар соттың қылмыстық істерді әділ шешуіне, сот процесінде жазаны жеңілдету ережелерін қолданудың тиімділігін арттыруға бағытталған жаңа және негізделген тұжырымдар жаңа болып табылады саналады.
		5.3 Техникалық, технологиялық, экономикалық немесе басқару шешімдері жаңа және негізделген бе?	Техникалық, технологиялық, экономикалық немесе басқару шешімдері толығымен жаңа

		<p>1) толығымен жаңа; 2) жартылай жаңа (25-75% жаңа болып табылады); 3) жаңа емес (25% кем жаңа болып табылады)</p>	және негізделген.
6	Негізгі қорытындылардың негізділігі	Барлық қорытындылар ғылыми тұрғыдан қарағанда ауқымды дәлелдемелерде негізделген /негізделмеген (qualitative research және өнертану және гуманитарлық бағыттары бойынша)	Жұмыста орын алған қорытындылар ғылыми тұрғыдан қарағанда ауқымды дәлелдемелерде негізделген, себебі диссертацияда ізденушімен алынған әрбір қорытынды белгілі қазақстандық және шетелдік ғалымдардың еңбектерін, заң саласындағы әдебиеттерді, құқықтық актілерді, Қазақстан Республикасының Бас прокуратурасы құқықтық статистика және арнайы есепке алу жөніндегі комитетінің статистикалық мәліметтерін, Қазақстан Республикасы Жоғары Сотының қаулыларымен, сот тәжірибесі материалдарын зерделеп шолу негізінде кол жеткізілген.
7	Қорғауға шығарылған негізгі қағидаттар	<p>Әр қағидат бойынша келесі сұрақтарға жауап беру қажет: 7.1 Қағидат дәлелденді ме? 1) дәлелденген 2) дәлелденбеген;</p>	<p>Нәтиже 1: Қазақстан Республикасында жазаны жеңілдету институтының генезисі мен қазіргі жағдайына берілген сипаттама шетелдердегі аталған институтқа салыстырмалы-құқықтық баға беру, сондай-ақ халықаралық актілерді терең талдау жасау арқылы дәлелденген. 7.1 Қағидат дәлелденген. Нәтиже 2: «Жазаны жеңілдету институты» ұғымының авторлық анықтамасы бұрынғы қолданыстағы заңнамалық анықтамаларды, сондай-ақ халықаралық актілерді терең талдау жасау арқылы негізделгені дәлелденген. Қылмыстық репрессиялау шараларын үнемдеу үшін сот тәжірибесінде жеңілдетілген жазаны қолдану тетігін жетілдіру қажеттігі</p>

		<p>туындағандықтан дәлелденді.</p> <p>7.1 Қағидат дәлелденген.</p> <p>Нәтиже 3: Жазаны жеңілдететін мән-жайлардың мәні мен маңызын теориялық тұрғыдан түсіну мақсатында, сондай-ақ іс-тәжірибеде қолдану үшін ұсынылған классификация отандық және шетелдік ғалымдардың ой-тұжырымдарына, заңнамаларға терей талдаудың негізінде дәлелденді.</p> <p>7.1 Қағидат дәлелденген.</p> <p>Нәтиже 4: Қылмыстық заңнаманы жетілдіру мақсатында Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің 53-не толықтыру енгізу және 55-1-бабын енгізу туралы ұсыныстар жасалынды. ҚР ҚК-дегі, сот тәжірибесіндегі анықталған олқылықтарды жоюмен байланысты бұл ұсыныс отандық және шетел заңнамаларына мұқият талдау жүргізіле отырып, негізделіп дәлелденді.</p> <p>7.1 Қағидат дәлелденген.</p> <p>Нәтиже 5: Жазаның жеңілдетілуін қамтамасыз ету кезінде жиі қолданылатын ҚР ҚК нормалары мен Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2015 жылғы 25 маусымдағы №4 және «Жазаны өтеуден шартты түрде мерзімінен бұрын босатудың, жазаның өтелмеген бөлігін жазаның неғұрлым жеңіл түріне ауыстырудың және тағайындалған жаза мерзімін қысқартудың сот практикасы туралы» 2015 жылғы 2 қазандағы №6 нормативтік қаулылардың құқық қолдану практикасының проблемалары негізінде</p>
--	--	---

		дәлелденді.
		7.1 Қағидат дәлелденген.
	7.2 Тривиалды ма? 1) ия; 2) жоқ	<p><i>Нәтиже 1:</i> Тривиалды емес, өйткені ол отандық қылмыстық заңнамадағы жазаны жеңілдету институты алғаш рет арнайы зерттеліп отыр.</p> <p><i>Нәтиже 2:</i> Тривиалды емес, өйткені жеңілдетілген жазаны қолданудың жаңа тетігін жетілдіруге бағытталған.</p> <p><i>Нәтиже 3:</i> Тривиалды емес, өйткені жазаны жеңілдететін мән-жайларды топтастыру негіздері ғалымдардың ой-тұжырымдарына баға беру негізінде толықтырылып, жасалынған топтастыру болып табылады.</p> <p><i>Нәтиже 4:</i> Тривиалды емес, өйткені нормаларды жетілдірудің жаңа тәсілдеріне бағытталған,</p> <p><i>Нәтиже 5:</i> Тривиалды емес, өйткені ол Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2015 жылғы 25 маусымдағы №4 және «Жазаны өтеуден шартты түрде мерзімінен бұрын босатудың, жазаның өтелмеген бөлігін жазаның неғұрлым жеңіл түріне ауыстырудың және тағайындалған жаза мерзімін қысқартудың сот практикасы туралы» 2015 жылғы 2 қазандағы №6 нормативтік қаулыларын қолдануға түбегейлі жаңа көзқарасты қамтиды.</p>

		<p>7.3 Жаңа ма? 1) ия; 2) жоқ</p>	<p><i>Ереже 1:</i> Иә. Қазақстан Республикасында жазаны жеңілдету институтының генезисі мен қазіргі жағдайын зерттеуде жаңаша бағытты ұстанған. <i>Ереже 2:</i> Иә. Жазаны жеңілдетудің жаңа тетігін жүргізуге жаңа көзқарас енгізеді. <i>Ереже 3:</i> Иә. Жазаны жеңілдететін мән-жайлардың негіздерін топтастырудың жаңа жолдарын қамтиды. <i>Ереже 4:</i> Иә. Заңнамалық реттеудегі олқылықтарды жетілдіруге бағытталған. <i>Ереже 5:</i> Иә. Иә, жеңілдетілген жазаны тағайындаудың құқық қолдану тәжірибесін жетілдіру мәселелерін шешуге бағытталған.</p>
		<p>7.4 Қолдану деңгейі: 1) тар; 2) орташа; 3) кең</p>	<p><i>Ереже 1:</i> Қолдану деңгейі кең. Перспективалық ғылыми зерттеулер жүргізу үшін теориялық әзірлемелер аясында артықшылыққа ие. <i>Ереже 2:</i> Жаңа теориялық әзірлемелер даярлау мақсатында қолдану деңгейі кең. <i>Ереже 3:</i> Жазаны жеңілдететін мән-жайларды сот тәжірибесінде қолдану деңгейі кең. <i>Ереже 4:</i> Заңнаманы одан әрі жетілдіру мақсатында қолдану деңгейі кең. <i>Ереже 5:</i> Жазаны жеңілдету шараларын қолдану тәжірибесін жетілдіруде қолдану деңгейі кең.</p>
		<p>7.5 Мақалада дәлелденген бе? 1) ия; 2) жоқ</p>	<p><i>Ереже 1:</i> Иә. Тиісті ережелер автордың жарияланымдарында көрініс табады. <i>Ереже 2:</i> Иә. Тиісті ережелер автордың жарияланымдарында көрініс табады. <i>Ереже 3:</i> Иә. Тиісті ережелер автордың жарияланымдарында көрініс табады.</p>

			<p><i>Ереже 4:</i> Иә. Тиісті ережелер автордың жарияланымдарында көрініс табады.</p> <p><i>Ереже 5:</i> Иә. Тиісті ережелер автордың жарияланымдарында көрініс табады.</p>	
8	Дәйектілік Дереккөздер ұсынылған дәйектілігі	принципі мен ақпараттың	<p>8.1 Әдістеменің таңдауы - негізделген немесе әдіснама нақты жазылған</p> <p>1) ия; 2) жоқ</p>	<p>Жұмыста абстрактіден нақтыға көшу әдісі, әлеуметтік және құқықтық құбылыстар мен процестерді танудың диалектикалық әдісі, сондай-ақ формальды-логикалық, салыстырмалы-құқықтық, жүйелілік, статистикалық, социологиялық әдістер (оның ішінде құжаттарды зерттеу, сауалнама, контент-талдау) әдістері қолданылған.</p>
			<p>8.2 Диссертация жұмысының нәтижелері компьютерлік технологияларды қолдану арқылы ғылыми зерттеулердің қазіргі заманғы әдістері мен деректерді өңдеу және интерпретациялау әдістемелерін пайдалана отырып алынған:</p> <p>1) ия; 2) жоқ</p>	<p>Диссертациялық зерттеу заманауи зерттеу әдістерін кеңінен қолдана отырып жүргізілді</p>
			<p>8.3 Теориялық қорытындылар, модельдер, анықталған өзара байланыстар және заңдылықтар эксперименттік зерттеулермен дәлелденген және расталған (педагогикалық ғылымдар бойынша даярлау бағыттары үшін нәтижелер педагогикалық эксперимент негізінде дәлелденеді):</p> <p>1) ия; 2) жоқ</p>	<p>Зерттеу бастапқыда эксперименттік компонентті қамтымады.</p>
			<p>8.4 Маңызды мәлідемелер нақты және сенімді ғылыми әдебиеттерге сілтемелермен расталған / ішінара расталған / расталмаған</p>	<p>Зерттеу барысында келтірілген мәліметтер нақты және сенімді ғылыми әдебиеттерге (электронды және қағазды нысандағы) сілтеме жасау арқылы расталған.</p>
			<p>8.5 Пайдаланылған әдебиеттер тізімі әдеби шолуға жеткілікті/жеткіліксіз</p>	<p>Пайдаланылған әдебиеттер тізімі әдеби шолу жасау үшін жеткілікті.</p>

9	Практикалық құндылық принциптері	9.1 Диссертацияның теориялық маңызы бар: 1) ия; 2) жоқ	Теориялық маңызы бар тұжырымдар қазіргі заңнамаларға толықтырулар мен өзгерістер енгізу аясында ғана емес, сонымен қатар кейінгі зерттеу жұмыстарын жүргізудің теориялық негізі ретінде қолданылуға жатады.
		9.2 Диссертацияның практикалық маңызы бар және алынған нәтижелерді практикада қолдану мүмкіндігі жоғары: 1) ия; 2) жоқ	Зерттеу жұмысында алынған ұсыныстар мен тұжырымдар қылмыстық заңнамаларды жетілдіруге өз септігін тигізеді. Сондай-ақ, құқық қорғау органдары мен арнайы заң оқу орындары қызметінде пайдалануға болады.
		9.3 Практикалық ұсыныстар жаңа болып табылады? 1) толығымен жаңа; 2) жартылай жаңа (25-75% жаңа болып табылады); 3) жаңа емес (25% кем жаңа болып табылады)	Практикалық ұсыныстар толығымен жаңа болып табылады.
10	Жазу және ресімдеу сапасы	10.1 Академиялық жазу сапасы: 1) жоғары; 2) орташа; 3) орташадан төмен; 4) төмен.	Академиялық жазу сапасы жоғары. Зерттеу жұмысы – мемлекеттік тілде, қылмыстық құқықтық теория талаптарына сай, жақсы жазылған кешенді ғылыми еңбек.
		10.2 Ескертулер мен кемшіліктер.	1) Диссертант қорғауға шығарған 4-тұжырымын жұмыста 1997 жылғы ҚР ҚК-нің 53-бабына анализ жасау және осы кодекстің 55-бабын 2014 жылғы ҚК-тің 55-бабымен салыстыру, сонымен қатар шетел заңнамаларын бағалау жолымен ғылыми негіздеуге тырысады. Алайда, ол ҚР ҚК-нің 55-1- бабының жаңа үлгісін ұсынғанда қылмыстық құқық теориясындағы санкция түрлерін ескере отырып, жеңілдететін мән-жайлар бойынша неғұрлым жеңіл жаза тағайындау шегін төмендету тетігін нақтыласа жұмыстың маңыздылығы артар еді. 2) Диссертант жұмысының ішінде қылмыстық

			<p>жауаптылық пен жазаны жеңілдететін мән-жайларды топтастырғанда бірнеше ғалымдардың ой-тұжырымдарын талқылап, шетел заңнамаларын бағалап, олардың қатарын жаңа негіздермен толықтырады. Сондықтан да автор бұл топтастыру негіздері жөніндегі ұсынысында (3) аталған жағдайды атап өткені жөн болар еді, деп есептейміз.</p>
--	--	--	--

Меруерт Мәсәлімқызының «Қылмыстық жазаны жеңілдету институты: теориялық және тәжірибелік мәселелері» тақырыбындағы диссертациялық жұмысы Қазақстан Республикасы БҒМ «Ғылыми дәрежелер беру ережесі» талаптарына сәйкес келеді, ал автор 6D030300 - «Құқық қорғау қызметі» мамандығы бойынша философия докторы (PhD) дәрежесін алуға лайықты.

Ресми рецензент:
Заң ғылымдарының докторы,
Абай атындағы ҚазҰПУ, Тарих және құқық институты,
Құқықтану кафедрасының қауымд.профессоры

2021 жылғы « 15 » _____ 12 _____

Абай атындағы ҚазҰПУ
А.Р. Бижанова
 ПЕРСОНАЛДЫ БАСҚАРУ БӨЛІМІ
 НАЧАЛЬНИК ОБОЗНАЧЕН
 УПРАВЛЕНИЮ ПЕРСОНАЛОМ
 Казанский федеральный университет